

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 1) โดยในสังคมไทยปัจจุบันกำลังตื่นตัวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถและข้อมูลข่าวสารเพราะเชื่อว่าการที่คนในสังคม องค์กร หรือชุมชนมีความรู้และสามารถใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสมจะก่อให้เกิดผลงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้แก่หน่วยงานและสังคม นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคและเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน (อภิสิทธิ์ กัมพลลาดี, 2547, บทนำ) การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการในบรรดาปัจจัยเหล่านี้ ทรัพยากรมนุษย์จัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าประเทศใดไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรด้านอื่นได้ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีรัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, หน้า 15) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และขยายการศึกษาภาคบังคับเป็นเก้าปีเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีปรัชญาพื้นฐาน และหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจมีสติปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรมมีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาหลักการจัดการศึกษายึดหลัก 3 ประการ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ภายใต้ความเชื่อ ว่าต้องพัฒนาคนเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการตลอดชีวิตเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่เกิดจนตาย 2) การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนและ 3) พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพเหมาะสมกับตนเอง และให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548, หน้า 4 - 5)

คุณลักษณะผู้นำจะต้องเป็นผู้บริหารยุคใหม่ ต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงาน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ บริหารงานโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากร ในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบสูง มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีความสามารถในการสื่อสาร กล้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ เป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม มีสุขภาพดี มีความรักในสถาบันของชาติ และอนุรักษ์ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ ในวงการแรงงาน วิชาชีพ ได้ให้ความสนใจและ ยอมรับว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญในการจัดการบริหาร ของธุรกิจต่างๆ จึงมีการวางแผนระดมสมอง กำหนดจรรยาบรรณ ของนักบริหารบุคคลขึ้น และได้ข้อยุติ ที่สามารถใช้เป็นหลัก ในการทำงาน มาเสร็จสิ้นสมบูรณ์ พอสรุปได้ว่า บุคลากรในทุก วิชาชีพควรมีคุณลักษณะส่วนบุคคลดังนี้

1. ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เคารพเอกลิทธิขององค์กรและฝ่ายบริหาร
2. ยึดมั่นในความยุติธรรม คุณธรรม และรักษาผลประโยชน์ของทุกฝ่าย
3. วางตัวและมีจุดยืน ในฐานะฝ่ายนายจ้างอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึง ผลประโยชน์ของนายจ้างและสิทธิ อันพึงมีพึงได้ของลูกจ้าง
4. รักษาและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในการทำงาน ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หรือข้อตกลงอื่น ระหว่างนายจ้าง กับลูกจ้าง อย่างเคร่งครัด
5. มีทัศนคติที่ดี ต่อทุกฝ่าย

ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรจะต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง และสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหาร จะต้องมีความวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กรของตน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย นั้นย่อมหมายถึง ผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำ หรือแสดงพฤติกรรมในการบริหาร เป็นผู้นำด้วยการจูงใจให้บุคลากรในองค์กร ร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นธรรมในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทুমเทให้แก่งาน ผู้นำต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ให้แก่บุคลากรในองค์กรเพื่อให้เกิดความรัก และความศรัทธาในตัวผู้นำ พร้อมทั้งจะร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานหรือองค์กรของตนประสบผลสำเร็จ เพราะการแสดงพฤติกรรมผู้นำด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารงานในหน่วยงาน และจะส่งผลถึงบรรยากาศขององค์กรได้ ปัจจัยที่ช่วยสร้างบรรยากาศ ที่เอื้ออำนวยในการทำงาน คือการให้สมาชิก

มีความรู้สึก อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่ม มีผู้บริหารให้การสนับสนุน การให้ความรัก ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีการประสานสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์การจนสมาชิกทุกคนพอใจที่จะทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานนั้นๆ (อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์, 2551, หน้า 1 - 2)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนในการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับคน เงิน วัสดุและวิธีการ บทบาทและหน้าที่ทั้งหลายที่ผู้นำจะต้องแสดงเป้าหมายสุดท้าย คือการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ หมายความว่า ผลผลิตที่เป็นนักเรียนต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การบริหารจะประสบความสำเร็จได้ต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี (อาคม วัดไธสง, 2547, หน้า 70-71) แต่ในขณะเดียวกัน ยังพบปัญหาในด้านการบริหารจัดการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญกับบทบาท ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ซับซ้อนแปลกใหม่ และมีความท้าทายต่อการบริหารงาน การบริหารบุคคล ตลอดจนการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีศิลป์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพบรรลุประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนให้ก้าวหน้าต่อไป สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และในขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ (มณฑนา อินทสุमित, 2546, หน้า 3) ผู้บริหารสถานศึกษาหลายคน ประสบปัญหาในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์อันดี ขาดความยุติธรรม มีความเสียหายในเรื่องการเงิน ทอดทิ้งโรงเรียนอยู่เสมอ มีความประพฤติดูเสื่อมเสียในทางชั่วร้าย เล่นการพนันมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขาดการพัฒนาตนเองในด้านความรู้วิชาการใหม่ๆ ขาดความเอาใจใส่ใกล้ชิดครูและนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ดังนั้น การบริหารจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารนั้นขึ้นอยู่กับ “คุณลักษณะของผู้บริหาร” เป็นประการสำคัญ ถ้าผู้บริหารมีคุณสมบัติ และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีการบริหารที่ดีแล้ว จะได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน โดยได้ทั้งงานและน้ำใจ การบริหารก็จะประสบผลสำเร็จ (อนุชิต วรรณสุทธิ, 2546, หน้า 2) และการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาจะบรรลุจะต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษา ดังนั้น ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตโรงเรียนในทางสร้างสรรค์

สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี เป็นการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 5 ส่วนที่ 2 มาตรา 41 ความว่า “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น” โดยต้องเป็นไปตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมที่กำหนดโดยกระทรวง และมาตรา 42 ความว่า “การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการประเมินความพร้อมซึ่งมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา” ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ในการบริการงานส่วนท้องถิ่นในด้านการปกครองการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ และยังมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่นอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 5)

นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเทศบาลจังหวัดสระบุรีว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบหลักในการวัดความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาก็คือ คุณลักษณะผู้นำที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการคิดค้นรูปแบบและวิธีการพัฒนาการสร้างความเข้มแข็งที่มีประสิทธิภาพไม่มีการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ทั้งด้านการบริหารงานทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง และบริหารความเสี่ยงทั้งด้านการบริหารจัดการและการบริหารงบประมาณ รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้งการทำงานมีอุปสรรคการแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ลำบากบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวการกลั้วเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวมแสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่จะต้องหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ปัญหาเช่นนี้จำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะผู้นำของสถานศึกษาที่มีความสามารถในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ของการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่สามารถบริหารสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จโดยผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถกระตุ้นให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำสูง กล้าตัดสินใจ และมุ่งผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการดำเนินงานจริงภายใต้คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ทุกคนเกิดความพึงพอใจในงานที่ทำด้วย การบริหารสถานศึกษาจึงจะมีประสิทธิภาพภายใต้คุณลักษณะผู้นำจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักการศึกษาเทศบาลเมืองสระบุรี, 2557, ย่อหน้า 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นเรื่องสำคัญ แต่จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและตำรางานวิจัยคุณลักษณะผู้นำ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่าการศึกษาคณะคุณลักษณะผู้นำในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ยังมีจำนวนน้อย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาคณะคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี โดยใช้กรอบแนวคิดคุณลักษณะ

ผู้นำของ นอร์โทส (Northouse, 2004, pp. 18 – 21) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ 5 ประการ คือ ด้านสติปัญญา ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความตั้งใจ ด้านการยึดมั่นในคุณธรรม และด้านการเข้าสังคม โดยผลการวิจัยที่ได้รับจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณลักษณะผู้นำสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะช่วยให้รู้ถึงทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ที่มีต่อผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และยังสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ให้เป็นผู้ที่สามารถจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษาอีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี จำนวนรวมทั้งสิ้น 13,105 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 43 คน ครู 632 คน และผู้ปกครอง 12,430 คน (เทศบาลจังหวัดสระบุรี, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite populations) ในการหากลุ่มตัวอย่างจะใช้การคำนวณจำนวนตัวอย่างโดยวิธีของ ยามาเน่ (Yamane) ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ .05 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 54) ดังนั้นจากกลุ่มประชากรทั้งหมด 13,105 คน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 388 ซึ่งแบ่งสัดส่วนผู้บริหาร ร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 39 คน ครู ร้อยละ 40 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน และผู้ปกครองร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) คือ

2.1.1 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 – 40 ปี
- 3) 41 – 50 ปี
- 4) มากกว่า 50 ปี

2.1.2 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.3 ตำแหน่งหน้าที่

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู
- 3) ผู้ปกครอง

2.1.4 ขนาดสถานศึกษา

- 1) ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 300 คน)
- 2) ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 301 – 1,000 คน)
- 3) ขนาดใหญ่ (นักเรียนเกินกว่า 1,001 – 2,000 คน)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ คุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหาร

ได้แก่

2.2.1 ด้านสติปัญญา

2.2.2 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.3 ด้านความตั้งใจ

2.2.4 ด้านการยึดมั่นในคุณธรรม

2.2.5 ด้านการเข้าสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี มีดังนี้

1. ทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี

2. คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น มีกระบวนการใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ต่อกลุ่ม สามารถที่จะชี้แนะ ชักจูง สั่งการเพื่อโน้มน้าวและกระตุ้นให้ผู้อื่นในกลุ่มปฏิบัติตามด้วยความศรัทธา นับถือ ด้วยความเต็มใจ ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ

3. ด้านสติปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ การมีปฏิภาณไหวพริบตี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่มีสติปัญญาจะสามารถนำความรู้ ความคิดมาวางแผนการบริหารงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

4. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล่าวต่อการเผชิญปัญหาต่างๆ มีความเชื่อมั่นก็จะช่วยให้งานบรรลุความสำเร็จได้ ไม่ว่าจะพบกับอุปสรรคใดๆ ก็ตาม

5. ด้านความตั้งใจ หมายถึง การทำงานด้วยความตั้งใจจริง มีความทุ่มเท ความพยายาม ความแน่วแน่ในการกระทำสิ่งใดๆ ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง เต็มเดียว ไม่หวั่นไหวต่อคนหรือสถานที่ มีความปรารถนาที่จะเอาชนะอุปสรรค และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

6. ด้านการยึดมั่นในคุณธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส อยู่บนหลักความถูกต้อง มีคุณงามความดี จิตใจดี มีความเมตตากรุณาเสียสละ โอบอ้อมอารีมีน้ำใจสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. ด้านการเข้าสังคม หมายถึง การพูดจาดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อ่อนน้อมถ่อมตน สามารถเข้าได้กับทุกสังคม ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่ยกย่องศรัทธาของบุคคลอื่น มีความศรัทธาต่อผู้ตามและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงยอมรับในความสามารถ ศักยภาพ ลักษณะที่ดีของผู้ตาม

8. สังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี หมายถึง โรงเรียนของรัฐ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาในเขตเทศบาลในจังหวัดสระบุรี เปิดสอนระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดเทศบาล แยกได้เป็น 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอแก่งคอย อำเภอพระพุทธบาท อำเภอหนองแค อำเภอหนองโดน และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ รวมทั้งหมด 24 โรงเรียน

9. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียนของสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ตามจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียน โดยยึดตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ

9.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 300 คน)

9.2 ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 301 – 1,000 คน)

9.3 ขนาดใหญ่ (นักเรียนเกินกว่า 1,001 – 2,000 คน)

ในการศึกษาครั้งนี้ โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ไม่มีโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จึงทำให้ผู้วิจัยได้ขนาดโรงเรียนเพียง 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

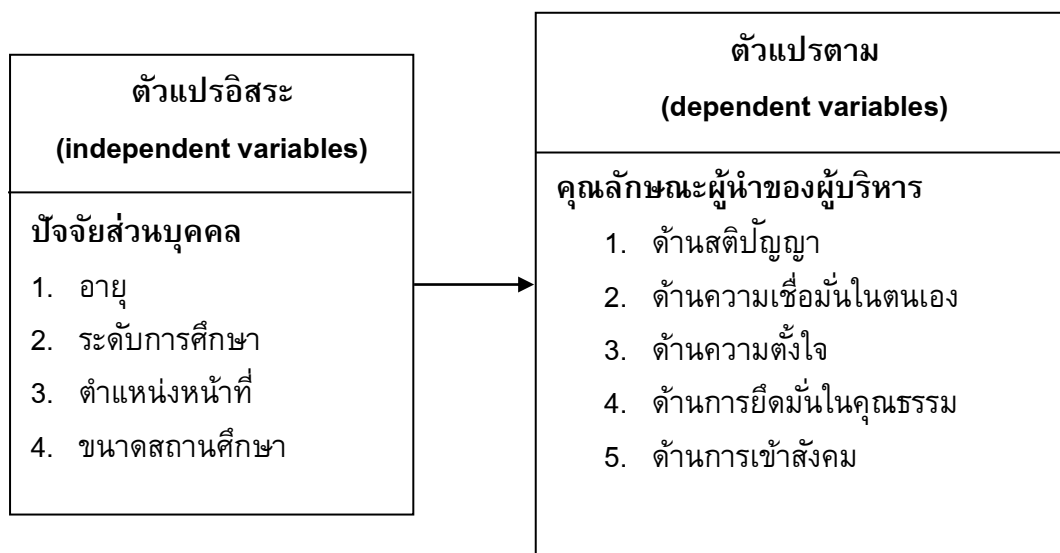
10. ครู หมายถึง ครูสายงานการสอนที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี

11. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี

12. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คณะผู้บริหารสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี โดยใช้หลักแนวคิดของนอร์เทาส์ (Northouse, 2007, pp. 19 – 21) แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง
สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่
และขนาดสถานศึกษา